

**T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı
Tarım Reformu Genel Müdürlüğü
Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü**

**DOMATES ÜRÜN RAPORU
2024**

**Araştırma Yayınları
2024**

TEPGE Yayın No: 396

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ
TRGM/TEPGE

ÜRÜN RAPORU
DOMATES
2024

Hazırlayan
Seda Demircan
Ziraat Mühendisi
Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü Müdürlüğü
seda.demircan@tarimormman.gov.tr

Çalışma kapsamında sunulan görüşler tamamıyla yazarlara aittir ve Tarım ve Orman Bakanlığı'nın ya da çalışanlarının görüşlerini temsil etmez.

Çalışmada yer alan veri ve istatistikler yayınlayıcı kurumların kaynaklarından alınmış ve araştırma amaçlı olarak kullanılmıştır. Veriler çalışmanın hazırlandığı dönemde yayınlanmış olan en güncel verilerdir ve dönemsel olarak yayınlayıcı kurumun güncellemelerinden dolayı farklılık gösterebilir.

TEPGE YAYIN NO: 396

ISBN: 978-625-97549-0-1

© TEPGE

Her Hakkı Saklıdır.

Eylül/2024

İletişim:

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı 06800
Çankaya/ANKARA

Telefon: 0312 287 5833

Faks: 0312 287 5854

Bu rapor Tarım Reformu Genel Müdürlüğü'nün izni olmadan kısmen veya tamamen basılamaz, çoğaltılamaz veya elektronik ortama taşınamaz.

Kapak sayfasında kullanılan fotoğraf Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından düzenlenen "2018 yılı Tarım ve İnsan Fotoğraf Yarışması" na aittir. (<http://www.tarimormaninsan.com/img/10-tarim-ve-insan-fotograf-yarismasi/genel/400/birincilik-odulu-mehmet-yikilmazsoy.jpg>)

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	1
2. DÜNYADA DURUM	1
2.1. Dünya Domates Ekim Alanı, Üretim ve Verimi	1
2.2. Dünya Domates Ticareti	4
2.2.1. Dünya Domates İthalatı	4
2.2.2. Dünya Domates İhracatı	4
2.3. Dünya Domates Fiyatları	5
3. TÜRKİYE'DE DURUM	5
3.1. Türkiye Domates Ekim Alanı, Üretim ve Verimi.....	5
3.2. Türkiye Domates Tüketimi ve Yeterlilik Derecesi	8
3.3. Türkiye Domates Dış Ticareti	8
3.3.1. Türkiye Domates İthalatı	8
3.3.2. Türkiye Domates İhracatı	8
3.4. Türkiye Domates Fiyatları	9
3.5. Tarımsal Destekler	10
4. GENEL DEĞERLENDİRME	10
EK TABLOLAR	12
KAYNAKLAR	28

TABLO DİZİNİ

Tablo 1. Dünya Domates Ekim Alanı, Üretim ve Verimi	2
Tablo 2. Dünya Domates Ekim Alanlarında Önemli Ülkeler	2
Tablo 3. Dünya Domates Üretiminde Önemli Üretici Ülkeler	3
Tablo 4. Dünyada Bazı Ülkelerde Domates Verimi	3
Tablo 5. Dünya Domates İthalatında Önemli Ülkeler	4
Tablo 6. Dünya Domates İhracatında Önemli Ülkeler	4
Tablo 7. Önemli Domates Üreticisi Ülkelerde Yurtdışı Domates Üretici Fiyatları	5
Tablo 8. Türkiye Domates Ekim Alanı, Üretim ve Verimi	5
Tablo 9. Türkiye Sofralık ve Salçalık Domates Ekim Alanları, Üretim ve Verimi	6
Tablo 10. Türkiye Domates Ekim Alanlarının İllere Göre Dağılımı	6
Tablo 11. Türkiye Domates Üretiminin İllere Göre Dağılımı	7
Tablo 12. Türkiye Domates Verileri	8
Tablo 13. Türkiye Domates İthalatının Ülkelere Göre Dağılımı	8
Tablo 14. Türkiye Domates İhracatı Verileri	9
Tablo 15. Türkiye Domates İhracatının Ülkelere Göre Dağılımı	9
Tablo 16. Türkiye Domates Fiyatları	10
Ek Tablo 1. Dünya Domates Ekim Alanı	12
Ek Tablo 2. Dünya Domates Üretiminde Önemli Üretici Ülkeler	13
Ek Tablo 3. Dünya Domates Verimi	14
Ek Tablo 4. Dünya Domates İhracatı	18
Ek Tablo 5. Dünya Domates İthalatı	19
Ek Tablo 6. Dünya Domates Salçası İhracatı	20
Ek Tablo 7. Dünya Domates Salçası İthalatı	21
Ek Tablo 8. Yurtdışı Domates Üretici Fiyatları	22
Ek Tablo 9. Türkiye Sofralık Domates Ekim Alanı ve Üretimi	24
Ek Tablo 10. Türkiye Sofralık Domates Verimi	25
Ek Tablo 11. Türkiye Salçalık Domates Ekim Alanı ve Üretimi	26
Ek Tablo 12. Türkiye Salçalık Domates Verimi	27

GRAFİK DİZİNİ

Grafik 1. Dünya Domates Ekim Alanı, Üretim ve Verimi	2
Grafik 2. Dünya Domates Üretiminin Ülkelere Göre Dağılımı	3
Grafik 3. Türkiye Domates Ekim Alanları, Üretim ve Verimi	5
Grafik 4. Türkiye Domates Ekim Alanlarının İllere Göre Dağılımı	7

HARİTA DİZİNİ

Harita 1. Türkiye Domates Üretiminin İllere Göre Dağılımı	7
---	---

1. GİRİŞ

Domates, A vitamini, C vitamini, potasyum ve likopen dahil olmak üzere birçok besin ve fitokimyasal içermektedir. Diyetle domates eklemek kalp sağlığını iyileştirebilmekte, kanser riskini azaltmakta ve sindirimi desteklemektedir. Domateslerde bulunan antioksidanlar aynı zamanda yaşlanma karşıtı etkilere de sahip olmakta ve daha sağlıklı bir cilde katkıda bulunmaktadır. İçeriğindeki besin maddelerinden faydalanmak için domates, pişmiş veya çiğ çeşitli formlarda dünya genelinde tüketilmektedir (EatingWell, 2024).

Dünya domates üretimi ve domates ekim alanı 2019 yılından itibaren düzenli bir şekilde artarken 2022 yılında azalmıştır. Artan dünya üretimi büyük oranda %40 daha yüksek öngörüsü olan Çin'den kaynaklanmakta olup Çin'in domates üretim tahmini önceki yıllara göre %40 artmıştır. Çin'de fiyatlar istikrarlı ve düşük seyretmekte; domates salçasının üçte ikisi toptan ihraç edilmektedir. Kızıldeniz'deki Husi saldırılarından kaynaklanan huzursuzluk nedeniyle okyanus taşımacılığında yaşanan zorluklar devam etmekte iken Avrupa'da karayolu taşımacılığı istikrar kazanmaktadır. Genel olarak, bazı girdi maliyetlerindeki istikrar nedeniyle 2024 yılında üretilen tarımsal ürünlerde genel olarak, yeni sezon ürünleri için daha düşük fiyatlar beklenmektedir (Tomato Talk, 2024).

2. DÜNYADA DURUM

2.1. Dünya Domates Ekim Alanı, Üretim ve Verimi

Dünya domates ekim alanı 2022 yılında bir önceki yıla göre %2,6 azalarak yaklaşık 49,2 milyon dekara ulaşmıştır. Dünya domates

Domates pazarının büyüklüğü son yıllarda güçlü bir şekilde artmıştır. 2023'teki 174,7 milyar dolar ihracat değerinin 2024'te 186,46 milyar dolara yükseleceği ve yıllık bileşik büyüme oranının (CAGR) %6,7 olacağı öngörülmektedir. Bu büyüme çeşitli faktörlere bağlanmaktadır. Bunlar arasında beslenme eğilimleriyle uyumlu tüketici talebi, tedarik zinciri dinamiklerinin etkisi, pazarı etkileyen hükümet politikaları ve düzenlemeleri, üretimi etkileyen iklim ve çevresel faktörler ile araştırma ve geliştirme girişimlerinin etkisi yer almaktadır. Bu unsurlar toplu olarak tarihsel dönem boyunca domates endüstrisinin büyümesine ve gelişmesine katkıda bulunmuştur (Tomatoes Global Market Report, 2024).

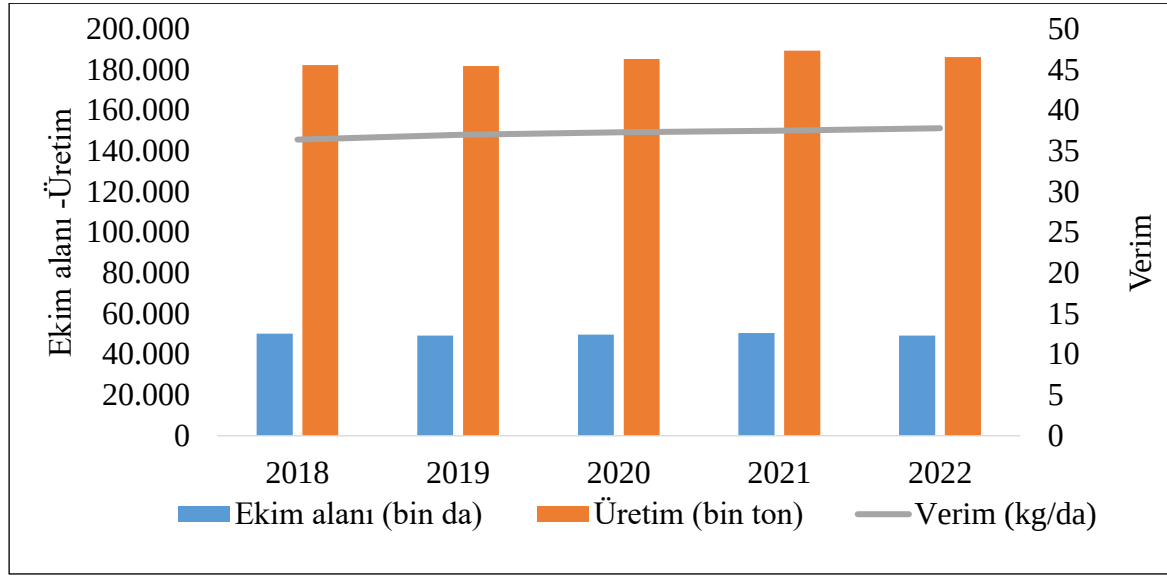
Birleşmiş Milletler Dünya Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) verilerine göre, 2022 yılı itibarıyla Türkiye yaklaşık 13 milyon ton ile dünya domates üretiminde Çin ve Hindistan'ın ardından 3'üncü sırada gelmektedir. TÜİK verilerine göre, Türkiye'nin 2023 yılı itibarıyla sebze üretimi yaklaşık 31,8 milyon tondur. Türkiye'de en fazla üretimi yapılan sebze olan domates, üretim miktarı açısından 2023 yılı toplam sebze üretiminde %40,8 paya sahiptir. Türkiye domates üretimi hem açıkta hem de örtü altında yapılmaktadır. Türkiye'de örtü altında üretilen domates üretim miktarı toplam domates üretiminin %31,3'lük kısmını (4 milyon ton) oluşturmaktadır.

Tablo 1. Dünya domates ekim alanı, üretim ve verimi

Yıllar	Ekim alanı (bin da)	Üretim (bin ton)	Verim (ton/ha)
2018	50.137	182.250	36,4
2019	49.183	181.829	37,0
2020	49.649	185.235	37,3
2021	50.466	189.281	37,5
2022	49.177	186.108	37,8

Kaynak: FAO, 2024 (Erişim tarihi: 01.08.2024)

Grafik 1. Dünya domates ekim alanı, üretim ve verimi

Kaynak: Tablo 1

Dünya domates ekim alanında 2022 yılında %23 ile Çin en büyük paya sahiptir. Çin'den sonra sırasıyla %17 ile Hindistan, %14 ile Nijerya, %3 ile Türkiye ve Mısır

gelmektedir. Bu beş ülke dünya domates ekim alanının yaklaşık %61'ini oluşturmaktadır (Tablo 2).

Tablo 2. Dünya domates ekim alanlarında önemli ülkeler (bin ha)

Ülkeler	2018	2019	2020	2021	2022
Çin	1.071	1.087	1.104	1.111	1.137
Hindistan	789	781	818	845	843
Nijerya	843	759	766	810	702
Türkiye	169	173	174	165	159
Mısır	175	175	160	150	144
ABD	130	111	110	109	107
İtalya	97	99	100	102	98
Meksika	90	88	85	90	91
Rusya	82	81	81	77	78
Diğer	1.567	1.564	1.567	1.587	1.559
Dünya	5.013	4.918	4.965	5.046	4.918

Kaynak: FAO, 2024 (Erişim tarihi: 01.08.2024)

2022 yılı itibarıyla dünya domates üretiminde önde gelen ülkelerden olan Çin, Hindistan, Türkiye, ABD ve Mısır dünya

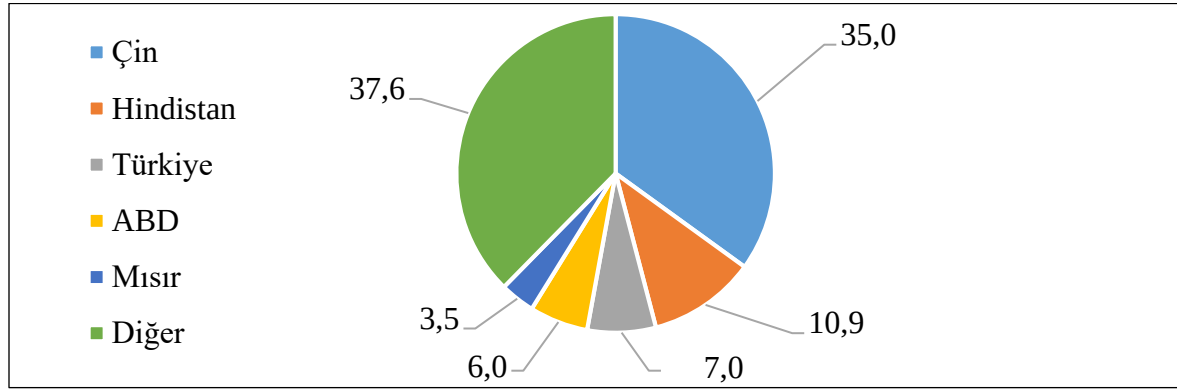
domates üretiminin %64'ünü oluşturmaktadır (Tablo 3).

Tablo 3. Dünya domates üretiminde önemli üretici ülkeler (bin ton)

Ülkeler	2018	2019	2020	2021	2022
Çin	60.919	62.870	64.679	66.506	68.242
Hindistan	19.759	19.007	20.550	21.181	20.694
Türkiye	12.150	12.842	13.204	13.095	13.000
ABD	12.613	10.859	10.939	10.434	10.200
Mısır	6.778	6.814	6.494	6.389	6.275
İtalya	5.798	5.778	6.248	6.645	6.136
Meksika	4.559	4.272	4.137	4.149	4.208
Brezilya	4.127	3.921	3.757	3.679	3.810
Nijerya	3.500	3.449	3.390	3.478	3.685
Diğer	52.047	52.017	51.835	53.725	49.858
Dünya	182.250	181.829	185.235	189.281	186.108

Kaynak: FAO, 2024 (Erişim tarihi: 01.08.2024)

Grafik 2. Dünya domates üretiminin ülkelere göre dağılımı (2022, %)

Kaynak: Tablo 3

Dünya domates verimi 2022 yılı itibarıyla hektar başına yaklaşık 37,8 ton olup, AB ülkelerinin verimde ön sıralarda olduğu görülmektedir. Dünya domates verimi 2022 yılı sıralamasında Belçika 466,9 ton/ha ile ilk sıradadır. Belçika'yı 432,3 ton/ha ile

İsveç ve 423,1 ton/ha ile Hollanda takip etmektedir. Domates üretiminde payı büyük olan ülkelere Çin'de verim 60 ton/ha ve Hindistan'da ise 24,5 ton/ha olarak açıklanmıştır (Ek Tablo 5).

Tablo 4. Dünyada bazı ülkelere domates verimi (ton/ha)

Ülkeler	2018	2019	2020	2021	2022
Belçika	470,3	473,9	502,4	448,7	466,9
İsveç	455,8	422,5	381,0	436,5	432,3
Hollanda	508,4	505,6	486,6	475,7	423,1
Danimarka	392,0	392,0	392,0	379,7	379,7
Finlandiya	393,2	449,4	412,5	417,7	378,6
Birleşik Krallık	363,5	353,8	345,1	350,4	374,5
İrlanda	392,0	373,0	371,0	377,0	369,0
İzlanda	303,3	295,8	290,8	308,5	365,3
Norveç	337,8	319,0	365,1	341,6	356,9
Avusturya	290,8	291,7	293,4	298,9	284,9
Dünya	36,4	37,0	37,3	37,5	37,8

Kaynak: FAO, 2024 (Erişim tarihi: 01.08.2024)

2.2. Dünya Domates Ticareti

2.2.1. Dünya Domates İthalatı

Dünya domates ithalatı 2023 yılı itibarıyla yaklaşık 20,4 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Cibuti 2023'te ithalatta %65,1 pay ile ilk sırayı almaktadır. Cibuti'den sonra %9,8 pay ile ABD ikinci, %3,2 pay ile Almanya üçüncü sıradadır. Bu üç ithalatçı ülke 2023 yılı dünya domates ithalatının yaklaşık %78,2'sini oluşturmaktadır (Tablo 5).

Tablo 5. Dünya domates ithalatında önemli ülkeler (bin ton)

Ülkeler	2019	2020	2021	2022	2023
Cibuti			8.484	9.432	13.267
ABD	1.825	1.838	1.940	1.982	2.014
Almanya	720	743	756	655	654
Fransa	517	509	516	569	529
Birleşik Krallık	406	380	323	389	369
Pakistan	233	365	404	323	354
Rusya	558	467	427	322	268
Hollanda	229	227	243	244	219
Polonya	159	173	173	181	216
Kanada	212	188	201	198	204
Diğer	3.090	2.992	3.248	3.093	2.283
Dünya	7.949	7.892	16.715	17.388	20.377

Kaynak: Trade-MAP, 2024 (Erişim tarihi: 07.08.2024)

2.2.2. Dünya Domates İhracatı

Dünya domates ihracatının 2023 yılında bir önceki yıla göre %4,3 azalarak yaklaşık 7,9 milyon ton olarak gerçekleştiği görülmektedir. Başlıca ihracatçı ülkelere bakıldığında 2023 yılında Meksika yaklaşık %25,2 pay ile ilk sırada bulunmaktadır. Meksika'yı yaklaşık %10,8 pay ile Hollanda, %8,2 pay ile Fas ve İspanya, %7,3 pay ile Türkiye ve %4 pay ile Afganistan takip etmektedir (Tablo 6).

Tablo 6. Dünya domates ihracatında önemli ülkeler (bin ton)

Ülkeler	2019	2020	2021	2022	2023
Meksika	1.618	1.739	1.904	1.956	2.010
Hollanda	1.086	1.018	950	903	865
Fas	605	597	630	741	659
İspanya	767	729	662	610	659
Türkiye	535	519	617	520	587
Afganistan	175	283	312	210	325
Fransa	236	255	277	326	315
Cibuti					266
Portekiz	87	66	107	156	234
Kanada	177	174	198	191	212
Diğer	2.753	2.926	3.014	2.685	1.814
Dünya	8.039	8.306	8.671	8.301	7.946

Kaynak: Trade-MAP, 2024 (Erişim tarihi: 07.08.2024)

2.3. Dünya Domates Fiyatları

Dünya domates üretici fiyatlarına sırada bulunmaktadır. İzlanda'yı , Norveç ve bakıldığında 2022 yılı itibarıyla İzlanda ilk Lüksemburg takip etmektedir (Tablo 7).

Tablo 7. Önemli domates üreticisi ülkelerde domates üretici fiyatları (\$/ton)

Ülkeler	2018	2019	2020	2021	2022
İzlanda	5.652	5.457	5.307	5.258	5.206
Norveç	3.550	3.644	3.447	4.096	4.313
Lüksemburg	3.542	3.806	3.883	4.139	4.212
Singapur	2.461	2.248	2.177	2.238	3.860
İsviçre	2.509	2.560	3.048	0	3.407
Estonya	2.030	2.301	2.391	2.648	2.779
Danimarka	2.018	1.996	2.151	2.509	2.676
Brunei Sultanlığı	2.261	2.232	2.556	2.538	2.516
Slovenya	-	-	-	-	2.431
Antigua ve Barbuda	-	2.129	2.499	2.444	2.406

Kaynak: FAO, 2024 (Erişim tarihi: 07.08.2024)

3. TÜRKİYE'DE DURUM

3.1. Türkiye Domates Ekim Alanı, Üretim ve Verimi

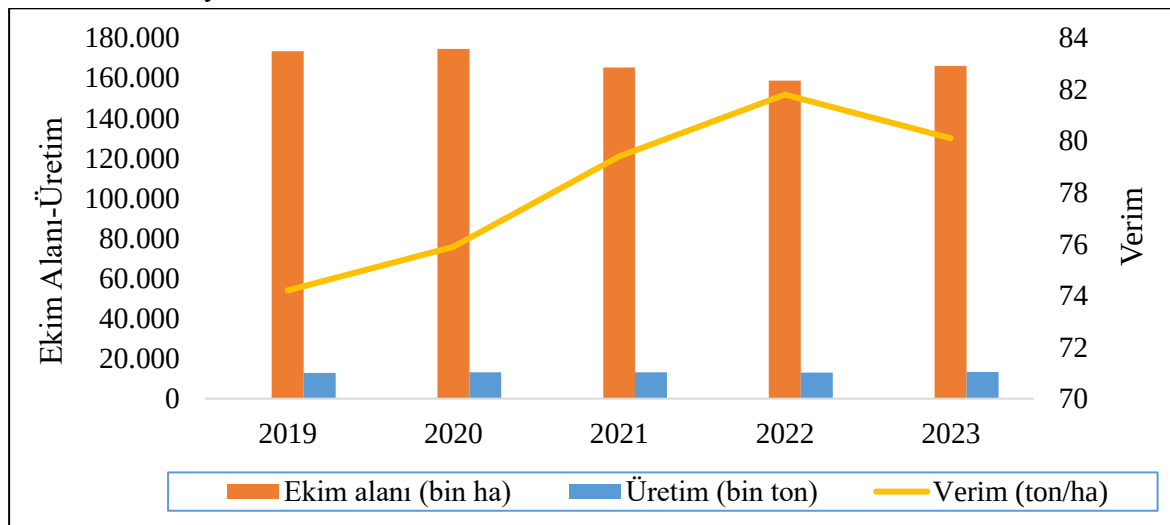
Türkiye'de domates ekim alanlarının 2023 yılında bir önceki yıla göre yaklaşık %4,4 genişlediği görülmektedir. domates üretimi bir önceki yıla göre yaklaşık %2,3 artarak 13 milyon 300 bin ton, verim ise bir önceki yıla göre %2 azalarak 80,1 ton/ha olarak gerçekleşmiştir (Tablo 8).

Tablo 8. Türkiye domates ekim alanı, üretim ve verimi

Yıllar	Ekim alanı (bin ha)	Üretim (bin ton)	Verim (ton/ha)
2019	173	12.842	74,2
2020	174	13.204	75,9
2021	165	13.095	79,4
2022	159	13.000	81,8
2023	166	13.300	80,1

Kaynak: TÜİK, 2024 (Erişim tarihi: 05.08.2024)

Grafik 3. Türkiye domates ekim alanı, üretim ve verimi

Kaynak: Tablo 8

Türkiye 2023 yılı domates üretiminin %58,3'ü sofralık, %41,7'si ise salçalık olarak gerçekleşmiştir. Sofralık domates üretimi 2023 yılında bir önceki yıla göre yaklaşık %2,6 azalırken salçalık domatesin üretimi ise yaklaşık %10 artmıştır (Tablo 9).

Tablo 9. Türkiye sofralık ve salçalık domates ekim alanları, üretim ve verimi

Yıllar	Salçalık domates			Sofralık domates		
	Ekim alanı (bin da)	Üretim (bin ton)	Verim (kg/da)	Ekim alanı (bin da)	Üretim (bin ton)	Verim (kg/da)
2019	542	4.006	7.391	1.192	8.836	7.413
2020	628	4.548	7.242	1.117	8.656	7.749
2021	582	4.515	7.758	1.070	8.581	8.020
2022	603	5.045	8.366	984	7.955	8.084
2023	705	5.550	7.872	958	7.750	8.088

Kaynak: TÜİK, 2024 (Erişim tarihi: 05.08.2024)

Türkiye 2023 yılı domates ekim alanları iller bazında sıralandığında Bursa'nın yaklaşık 19 bin ha ile ilk sırada olduğu görülmektedir. Bursa'yı 2023 yılında yaklaşık 17 bin ha ile Antalya ve 14 bin ha ile Konya takip etmektedir (Tablo 10).

Tablo 10. Türkiye'de illerin domates ekim alanları (ha)

İller	2019	2020	2021	2022	2023
Bursa	17.492	17.647	15.860	16.119	19.054
Antalya	19.692	1.598	19.379	17.094	16.923
Konya	5.364	8.188	7.881	10.906	14.093
Manisa	12.457	14.818	13.167	11.579	12.962
İzmir	12.659	14.576	12.892	10.056	11.508
Çanakkale	8.232	8.538	7.668	7.620	7.206
Balıkesir	6.703	6.711	5.679	5.684	6.261
Mersin	9.877	8.427	7.829	7.396	6.224
Niğde	2.290	2.709	2.825	2.676	4.804
Şanlıurfa	6.150	3.844	3.913	4.315	4.431
Diğer	72.505	70.381	68.112	65.273	65.858
Türkiye	173.421	174.437	165.205	158.719	166.323

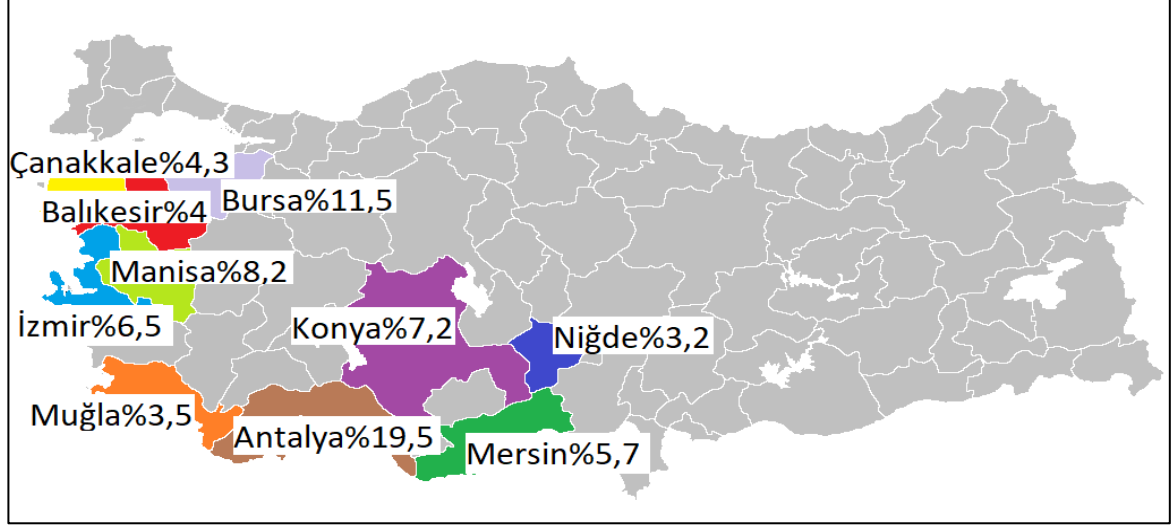
Kaynak: TÜİK, 2024 (Erişim tarihi: 05.08.2024)

Türkiye'de 2023 yılındaki domates üretiminin %25,2'si Akdeniz, %20,8'i Marmara, %18,2'si Ege, %10,4'ü İç Anadolu Bölgeleri'nde gerçekleşmiştir (Harita 1).

Domates üretiminde lider olan Antalya'da üretim 2023 yılında bir önceki yıla göre

yaklaşık %2 artmıştır (Tablo 11). Türkiye'nin 2023 yılında il bazında domates üretimine bakıldığında Antalya %19,6 pay ile ilk sırada gelmektedir. Antalya'yı %11,5 pay ile Bursa, %8,2 pay ile Manisa takip etmektedir (Grafik 4).

Harita 1. Türkiye domates ekim alanlarının illere göre dağılımı (2023, %)

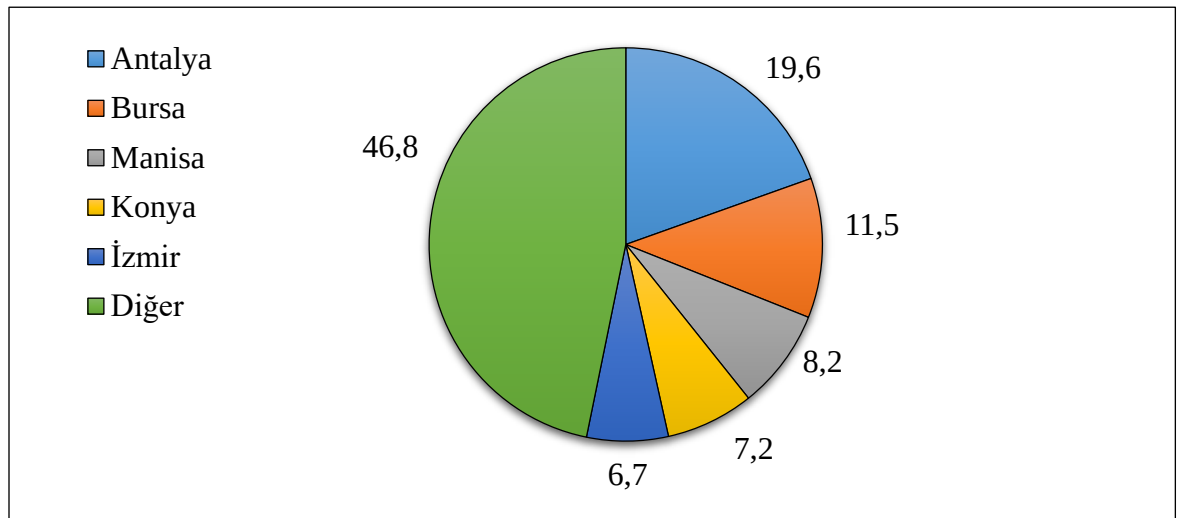
Kaynak: Tablo 10

Tablo 11. Türkiye’de illerin domates üretim miktarları (bin ton)

İller	2019	2020	2021	2022	2023
Antalya	2.529	2.571	2.800	2.549	2.601
Bursa	1.492	1.335	1.349	1.431	1.528
Manisa	922	1.124	1.099	985	1.096
Konya	303	552	542	850	963
İzmir	1.014	1.092	1.022	855	891
Mersin	1.039	930	886	854	759
Çanakkale	605	627	581	612	577
Balıkesir	445	486	417	512	535
Muğla	701	660	628	553	470
Niğde	146	192	200	225	431
Diğer	3.645	3.634	3.571	3.574	3.448
Türkiye	12.842	13.204	13.095	13.000	13.300

Kaynak: TÜİK, 2024 (Erişim tarihi: 05.08.2024)

Grafik 4. Türkiye domates üretiminin illere göre dağılımı (2023, %)

Kaynak: Tablo 11

3.2. Türkiye Domates Tüketimi ve Yeterlilik Derecesi

Türkiye’de 2021/22’de %123,7 olan aynı dönemde kişi başına tüketim 106,4 kg domates yeterlilik derecesi 2022/23 olmuştur (Tablo 12).
döneminde %117,5 olarak gerçekleşmişken

Tablo 12. Türkiye domates verileri

	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
Yurt içi kullanım (bin ton)	10.604	11.190	10.890	10.220	10.673
İnsan tüketimi (bin ton)	9.014	9.511	9.256	8.687	9 072
Kayıplar (bin ton)	1.591	1.678	1.633	1.533	1.600
Kişi başına tüketim (kg)	109,9	114,4	110,7	102,6	106,4
Yeterlilik derecesi (%)	110,6	110,7	117,0	123,7	117,5

Kaynak: TÜİK Denge Tabloları, 2024 (Erişim tarihi: 06.08.2024)

3.3. Türkiye Domates Dış Ticareti

3.3.1. Türkiye Domates İthalatı

Domates ihracatında büyük bir paya sahip olan Türkiye’nin kayda değer bir domates ithalatı bulunmamaktadır. Bununla birlikte, 2023/24 pazarlama yılı domates ithalatında Rusya 225 ton ile ilk sırada bulunmaktadır. Rusya’yı 73 ton ile KKTC ve 59 ton ile Belarus takip etmektedir (Tablo 13).

Tablo 13. Türkiye domates ithalatının ülkelere göre dağılımı (ton)

Ülkeler	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Rusya	3.013	1.069	410	152	225
KKTC	4	3	71	18	73
Belarus	248	294	256	173	59
İsrail	206	237	105	86	47
Romanya	16	38	88	62	25
Bulgaristan	34	19	62	31	20
Hırvatistan	-	-	4	18	13
Macaristan	-	6	-	7	1
Diğer	478	230	177	57	5
Toplam	3.999	1.896	1.173	604	463

Kaynak: TÜİK, 2024 (Erişim tarihi: 10.08.2024)

*Pazarlama yılı 01/07-30/06 dönemini kapsamaktadır.

* GTİP: 070200 (Domates (taze/soğutulmuş)) kullanılmıştır.

İthalat rejim adları:

- Daha önce bir rejime tabi tutulmamış eşyanın gümrük antrepo rejimine tabi tutulması,
- İhraç edilen eşyanın muafiyete tabi olmadan serbest dolaşıma girişi ile eş zamanlı yurtiçi kullanımı,
- Daha önce bir rejime tabi tutulmamış eşyanın muafiyete tabi olmadan yurtiçi kullanımı.

3.3.2. Türkiye Domates İhracatı

Türkiye domates ticaretinde ihracatçı bir ülkedir. Türkiye’nin 2023/24 pazarlama yılı domates ihracatı bir önceki döneme göre %4,4 azalarak yaklaşık 533 bin tona ulaşmıştır. İhracat miktarı 2021 yılından itibaren azalsa da ihracat değeri aksine artmıştır (Tablo 14).

Tablo 14. Türkiye domates ihracatı

Piyasa Dönemi	Miktar (ton)	Değer (bin \$)
2019/20	551.016	318.187
2020/21	561.064	334.535
2021/22	575.557	391.842
2022/23	558.160	452.492
2023/24	533.374	459.349

Kaynak: TÜİK, 2024 (Erişim tarihi: 10.08.2024)

*GTİP: 070200 (Domates (taze/soğutulmuş)) kullanılmıştır. Pazarlama yılı 01/07-30/06 dönemini kapsamaktadır.

Türkiye'nin 2023'te domates ihracatında ilk sırayı yaklaşık %13,5 pay ile Ukrayna almıştır. Ukrayna'yı %11,8 pay ile Romanya, %10,4 pay ile Suriye takip etmektedir (Tablo 15).

Tablo 15. Türkiye domates ihracatının ülkelere göre dağılımı (ton)

Ülkeler	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Ukrayna	69.062	89.558	70.486	80.078	72.497
Romanya	48.671	66.763	55.173	65.531	63.257
Suriye	66.011	93.217	126.607	83.706	55.649
Rusya	82.965	65.432	50.143	46.911	51.616
Bulgaristan	35.833	46.222	49.441	45.496	45.825
İsrail	36.223	35.914	47.044	34.039	38.848
Gürcistan	16.115	16.123	20.118	25.106	28.528
Polonya	10.875	14.547	23.023	32.711	27.705
Almanya	9.346	13.650	21.872	29.421	23.529
Hollanda	6.202	5.464	15.388	19.407	15.422
Diğer	169.713	114.174	96.262	95.754	110.501
Toplam	551.016	561.064	575.557	558.160	533.374

Kaynak: TÜİK, 2024 (Erişim tarihi: 03.08.2024)

*GTİP: 070200 (Domates (taze/soğutulmuş)) kullanılmıştır. Pazarlama yılı 01/07-30/06 dönemini kapsamaktadır.

3.4. Türkiye Domates Fiyatları

Türkiye'de 2023/24 pazarlama yılında ortalama domates üretici fiyatının bir önceki sezona göre yaklaşık %63,7 oranında artarak 15,20 TL/kg'a ulaştığı görülmektedir. Üretici fiyatlarında 2024 yılının ilk yedi ayına bakıldığında, Ocak ayında 18,91

TL/kg olan domates üretici fiyatı, Temmuz ayında 11,91 TL/kg'a gerilemiştir (Tablo 16). 2024 yılının ilk yedi ayında en yüksek üretici fiyatının Şubat ayında olduğu görülmektedir (Tablo 16).

Tablo 16. Türkiye domates fiyatları (TL/kg)

Piyasa Yılı	Üretici fiyatı ¹	Tüketici fiyatı ¹
2019/20	1,77	4,19
2020/21	1,90	4,94
2021/22	3,91	8,96
2022/23	9,28	-
2023/24	15,20	-
2024-Ocak	18,91	-
2024-Şubat	21,28	-
2024-Mart	20,77	-
2024-Nisan	19,04	-
2024-Mayıs	14,09	-
2024-Haziran	14,78	-
2024-Temmuz	11,91	-

Kaynak: TÜİK, 2024 (Erişim tarihi: 09.08.2024) ¹Üretici ve tüketici fiyatları 01/07-30/06 dönemi aylık ortalamasıdır.

3.5. Tarımsal Destekler

Türkiye’de domates için 2024 yılı mazot desteği bir önceki yılın desteğiyle aynı kalarak 86 TL/da, gübre desteği ise 21 TL/da olarak belirlenmiştir. 2024 yılı organik tarım desteği 1. kategori ürünler arasında yer alan domates için bireysel sertifikaya sahip olanlarda 180 TL/da, grup sertifikasına sahip

olanlarda ise 90 TL/da olarak belirlenmiştir. Bir önceki yıla göre organik tarım desteği aynı kalmıştır. Ayrıca asgari 50 da ve üzeri tarım arazilerinde, her 50 da araziye kadar analiz başına yetkili toprak analiz laboratuvarlarında 50 TL toprak analiz desteği verilmiştir.

4. GENEL DEĞERLENDİRME

Domates üretimindeki yükseliş eğilimi, domates pazarının genişlemesinde önemli bir etkidir. Domates üretimindeki artış, yalnızca çeşitli gıda ürünlerinde domatese yönelik artan talebi karşılamakla kalmamakta aynı zamanda pazar genişlemesi için de katalizör görevi görmektedir. Kanada merkezli uluslararası bir kuruluş olan Gıda ve Tarım Örgütü, 2020’de 184.786 milyon ton olan dünya domates üretiminin 2021’de 186.821 milyon tona ulaştığını 2022’de, ise 5.051.983 hektar alanda yetiştirilen küresel domates üretiminin %1,08 arttığını bildirmiştir. Bu veriler, domates pazarını ileriye taşımada artan domates üretiminin önemli rolünün altını çizmektedir. Asya-Pasifik, 2023 yılında domates pazarındaki en büyük bölge olmuştur. Domates pazarı raporunda tahmin dönemi boyunca Asya-Pasifik’in en hızlı

büyüyen bölge olacağı beklenmektedir. (Tomatoes Global Market Report, 2024).

Küresel domates pazarı, artan domates üretimi, ürün inovasyonu ve stratejik satın almalar gibi faktörlerin etkisiyle önemli bir büyümeye hazırlanmaktadır. Şirketler araştırma ve geliştirmeye yatırım yapmaya ve ürün portföylerini genişletmeye devam ettikçe, pazar genişlemekte ve dünya çapındaki paydaşlara kazançlı fırsatlar sunmaktadır. Trade -MAP verilerine göre; 2023 yılı dünya domates (taze/soğutulmuş) ihracatında Meksika’nın birinci, AB ülkelerinden Hollanda’nın ikinci, Fas’ın ise üçüncü sırada olduğu görülmektedir. Türkiye ise aynı yıl domates ihracatında beşinci sırada, salça ihracatında altıncı sırada yer almaktadır.

Türkiye domates üretimi 2023 yılında 13

milyon 300 bin ton olarak gerçekleşmiş olup sofralık domatesin %30,6'sı örtü altı olarak gerçekleşmiştir. TÜİK 2024 yılı Bitkisel Üretim Birinci Tahminine göre, Türkiye'de domates üretimi bir önceki yıla göre yaklaşık %9 artarak 14 milyon 500 bin ton'dur. Domateste kendi kendine yeterli olan ve bir miktar da ihracat yapan Türkiye'nin taze domates ihracatı 2023 yılı verilerine göre 587 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Bu ihracattan elde edilen döviz miktarı ise 535 milyon 746 bin dolardır. Ayrıca 2023 yılında ölkemizde domates fiyatlarında son zamanlarda

yaşanan anormal fiyat artışları ve 11 ilimizi doğrudan etkileyen deprem afeti nedeniyle gıda arz güvenliği ve fiyat istikrarının sağlanması amacıyla 2 Mart- 14 Nisan 2023 tarihleri arası ihracat yasağı getirilmiş ancak taze domatese getirilen bu yasağ, 3 gün sonra kaldırılmıştır. Türkiye 2023 yılında taze domates ihracatından %11,4'lük artışla yaklaşık 536 milyon dolarlık döviz elde ederken, salça ihracatı %45,3'lük azalışla 468 milyon dolardan 271 milyon dolara düşmüştür (Trade-Map, 2024).

EK TABLOLAR

Ek Tablo 1. Dünya domates ekim alanı (bin ha)

Ülkeler	2018	2019	2020	2021	2022
Çin	1.071	1.087	1.104	1.111	1.137
Hindistan	789	781	818	845	843
Nijerya	843	759	766	810	702
Türkiye	169	173	174	165	159
Mısır	175	175	160	150	144
ABD	130	111	110	109	107
İtalya	97	99	100	102	98
Meksika	90	88	85	90	91
İran	82	81	81	77	78
Kamerun	107	98	83	77	77
Pakistan	64	60	61	65	67
Özbekistan	58	55	58	68	67
Endonezya	60	59	58	61	64
Mozambik	54	55	57	59	63
Angola	31	39	47	53	61
Brezilya	53	55	58	55	57
Ukrayna	57	55	52	52	55
Gana	73	73	75	76	52
Sudan	49	48	48	48	48
İspanya	46	47	47	47	47
Benin	56	57	55	56	45
Tanzanya	38	40	39	39	39
Küba	37	36	37	37	37
Irak	46	39	25	29	35
Kazakistan	17	23	32	33	31
Bangladeş	30	31	30	31	30
Malawi	28	28	29	29	30
Kenya	28	30	29	29	29
Cezayir	28	26	36	30	28
Azerbaycan	22	25	26	26	25
Arjantin	20	20	19	20	20
Tunus	17	17	18	19	19
Burkina	21	26	25	25	19
Kolombiya	17	17	17	17	18
Romanya	10	8	17	18	17
Portekiz	23	24	17	18	17
Somali	16	16	15	18	17
Filipinler	16	16	16	16	16
Tacikistan	16	16	16	16	16
Suudi	16	16	17	15	16
Fas	13	11	15	15	15
Nijer	16	15	15	15	15
Suriye	11	12	13	14	14
Diğer	373	371	365	361	353
Dünya	5.013	4.918	4.965	5.046	4.918

Kaynak: FAO, 2024 (Erişim tarihi: 11.09.2024)

Ek Tablo 2. Dünya domates üretiminde önemli üretici ülkeler (bin ton)

Ülkeler	2018	2019	2020	2021	2022
Çin	60.919	62.870	64.679	66.506	68.242
Hindistan	19.759	19.007	20.550	21.181	20.694
Türkiye	12.150	12.842	13.204	13.095	13.000
ABD	12.613	10.859	10.939	10.434	10.200
Mısır	6.778	6.814	6.494	6.389	6.275
İtalya	5.798	5.778	6.248	6.645	6.136
Meksika	4.559	4.272	4.137	4.149	4.208
Brezilya	4.127	3.921	3.757	3.679	3.810
Nijerya	3.500	3.449	3.390	3.478	3.685
İspanya	4.769	5.001	4.313	4.754	3.652
İran	4.930	4.349	3.616	3.392	3.400
Rusça	2.900	3.015	2.976	3.051	2.646
Özbekistan	2.284	2.120	1.929	2.207	2.191
Cezayir	1.310	1.478	1.636	1.642	1.662
Mozambik	762	992	1.207	1.432	1.599
Portekiz	1.330	1.530	1.399	1.741	1.406
Arjantin	1.103	1.162	1.221	1.362	1.393
Fas	1.409	1.347	1.399	1.311	1.389
Ukrayna	2.324	2.224	2.250	2.445	1.257
Kamerun	1.161	1.102	1.105	1.139	1.219
Endonezya	977	1.020	1.085	1.114	1.169
Tunus	1.187	1.534	1.423	1.460	1.160
Kolombiya	596	557	823	851	875
Azerbaycan	609	698	775	807	826
Kazakistan	765	791	789	818	801
Pakistan	551	561	594	802	793
Polonya	929	918	767	816	787
Hollanda	910	910	910	880	770
Yunanistan	836	809	908	888	753
Malawi	583	625	653	697	732
Ürdün	718	496	577	711	716
Fransa	712	709	704	726	711
Japonya	724	721	706	725	708
Şili	1.102	1.065	800	936	687
Suudi Arabistan	312	260	599	621	659
Kenya	599	568	1.046	702	658
Suriye	1.079	772	781	757	650
Sudan	648	629	633	637	633
Irak	468	620	755	744	630
Angola	539	561	590	562	588
Kanada	497	490	492	515	529
Tacikistan	444	491	528	480	497
Güney Afrika	537	584	599	531	465
Diğer	10.972	10.847	10.785	11.000	10.7851
Dünya	182.250	181.829	185.235	189.281	186.108

Kaynak: FAO, 2024 (Erişim tarihi: 11.09.2024)

Ek Tablo 3. Dünya domates verimi (ton/ha)

Ülkeler	2018	2019	2020	2021	2022
Belçika	470,3	473,9	502,4	448,7	466,9
İsveç	455,8	422,5	381,0	436,5	432,3
Hollanda	508,4	505,6	486,6	475,7	423,1
Danimarka	392,0	392,0	392,0	379,7	379,7
Finlandiya	393,2	449,4	412,5	417,7	378,6
Birleşik Krallık	363,5	353,8	345,1	350,4	374,5
İrlanda	392,0	373,0	371,0	377,0	369,0
İzlanda	303,3	295,8	290,8	308,5	365,3
Norveç	337,8	319,0	365,1	341,6	356,9
Avusturya	290,8	291,7	293,4	298,9	284,9
Almanya	258,2	273,6	268,7	254,4	268,9
İsviçre	234,0	214,6	212,2	192,7	198,4
Filistin	105,2	125,1	158,8	173,2	147,5
Kuveyt	135,3	176,1	83,6	122,4	135,7
Fransa	124,0	125,3	112,4	117,3	120,7
Polonya	70,8	68,0	98,3	105,9	117,5
Yeni Zelanda	119,0	117,5	114,7	114,4	114,1
Çek Cumhuriyeti	33,6	66,4	33,6	49,5	103,5
Katar	40,3	65,0	68,4	93,4	96,2
ABD	96,8	98,0	99,1	95,9	95,5
Fas	88,3	90,6	94,6	88,1	92,8
Malezya	94,9	89,4	92,8	92,6	92,2
Guyana	68,3	40,6	42,2	83,3	89,5
Umman	78,7	78,7	97,1	87,6	88,8
Kanada	80,4	82,5	82,9	82,5	85,9
Portekiz	84,0	96,3	93,0	97,9	84,8
Bahreyn	73,0	75,6	75,6	81,3	83,6
Macaristan	84,7	78,3	84,7	88,5	82,1
Türkiye	72,0	74,1	75,7	79,3	81,9
Honduras	65,4	72,1	75,4	78,5	81,6
İspanya	85,0	87,8	77,8	84,7	80,9
Yunanistan	52,2	53,9	57,4	67,6	79,8
Avustralya	80,6	76,9	76,0	75,8	77,2
Uruguay	78,0	76,2	76,4	76,8	76,4
Slovakya	37,8	47,6	64,6	96,8	74,2
Hırvatistan	46,2	68,8	83,4	64,8	73,8
Şili	69,5	70,1	71,4	72,6	73,8
BAE	70,6	67,5	85,9	73,8	73,7
Arjantin	64,0	67,1	68,1	71,2	71,6
Ürdün	71,0	59,7	64,6	75,5	70,5
Brezilya	71,9	71,8	72,2	70,9	69,9
İsrail	69,3	63,8	66,6	68,2	67,2
Güney Afrika	65,5	68,4	67,5	67,3	67,2
Cezayir	58,7	59,1	62,2	63,7	66,3

Kaynak: FAO, 2024 (Erişim tarihi: 11.08.2024)

Ek Tablo 3 (Devam). Dünya domates verimi (ton/ha)

Ülkeler	2018	2019	2020	2021	2022
Japonya	61,4	62,1	61,9	63,6	63,2
İtalya	59,7	58,3	62,6	65,1	62,9
Kore Cumhuriyeti	64,2	62,8	62,3	61,5	61,5
Çin	56,9	57,8	58,6	59,9	60,0
Tunus	57,6	57,9	58,1	59,0	59,9
Porto Riko	55,5	56,8	56,8	57,3	57,9
Kıbrıs	53,6	57,6	52,8	61,0	57,4
El Salvador	33,6	46,5	45,9	54,6	56,2
Bahamalar	54,2	57,6	56,8	55,3	55,2
Kolombiya	59,2	65,7	47,1	46,7	50,9
Nikaragua	44,9	43,7	51,2	51,5	50,2
Kosta Rika	43,6	47,6	50,2	49,9	48,6
Suriye	76,8	55,0	54,0	50,6	48,5
Arnavutluk	43,8	45,0	45,6	47,0	47,3
Slovenya	44,2	41,0	39,4	41,8	47,1
Beyaz Rusya	40,5	42,6	43,6	44,2	47,0
Meksika	50,5	48,6	48,7	45,9	46,4
İran	46,2	44,2	43,8	43,8	44,2
Mısır	38,8	39,0	40,7	42,6	43,7
Suudi Arabistan	23,3	24,4	40,7	41,3	43,3
Ermenistan	32,0	37,0	38,8	45,7	43,1
Azerbaycan	31,1	35,3	40,0	39,9	41,7
Peru	46,1	41,8	42,1	44,1	41,2
Bulgaristan	32,8	28,2	37,5	37,9	41,1
Paraguay	38,5	39,0	39,6	40,6	40,8
Guatemala	38,5	39,1	39,4	39,3	39,7
Lübnan	38,2	46,4	45,4	44,3	37,0
Karadağ	33,3	33,8	37,6	37,1	35,9
Türkmenistan	34,5	34,7	34,0	35,0	34,6
Özbekistan	37,8	36,0	33,4	36,4	34,1
Rusya	35,2	37,1	36,8	39,7	33,8
Tonga	31,9	31,8	32,8	32,6	32,6
Tacikistan	28,4	30,1	30,9	31,4	32,0
Panama	32,6	32,3	31,2	31,2	31,2
Ekvator	20,6	22,6	14,9	33,5	28,9
Cook Adaları	28,0	28,2	28,0	28,1	28,1
Dominik Cumhuriyeti	37,5	38,0	19,5	19,2	27,8
Kuzey Makedonya	29,0	27,7	28,4	27,7	26,9
Belize	25,6	18,0	18,1	21,4	26,7
Mauritius	13,5	13,5	13,3	21,1	26,6
Kazakistan	25,2	25,9	26,1	26,3	26,4
Mozambik	24,8	25,3	26,0	27,0	26,4
Litvanya	21,4	20,9	17,1	19,4	25,8
Nijer	26,3	25,5	24,2	24,5	25,3
Malawi	21,0	20,8	22,9	24,0	24,8

Kaynak: FAO, 2024 (Erişim tarihi: 11.08.2024)

Ek Tablo 3 (Devam). Dünya domates verimi (ton/ha)

Ülkeler	2018	2019	2020	2021	2022
Hindistan	25,0	24,3	25,1	25,1	24,5
Ukrayna	31,8	30,5	30,0	32,3	24,4
Çin, Tayvan	24,5	24,3	24,4	24,0	23,5
Kenya	21,2	21,7	29,3	23,7	23,2
Tayland	22,3	17,8	18,4	22,4	22,6
Trinidad ve Tobago	6,4	17,5	17,3	17,1	22,3
Botsvana	30,9	13,1	22,0	22,0	22,0
Venezuela	20,3	19,8	21,6	21,8	21,2
Libya	20,7	20,7	20,9	21,1	21,1
Irak	26,9	27,1	23,6	22,7	20,6
Kırgızistan	19,4	20,2	20,5	19,8	20,5
Aziz Lucia	31,5	30,6	20,0	20,0	20,0
Yemen	14,2	14,6	15,8	19,4	19,3
Jamaika	19,7	19,2	18,3	19,6	19,3
Mali	16,6	15,2	17,6	17,0	19,0
Sırbistan	15,3	14,2	14,1	17,8	18,8
Barbados	18,4	18,7	18,6	18,6	18,6
Endonezya	18,0	18,6	18,9	18,8	18,4
Kamerun	18,1	18,3	18,0	17,6	18,2
Senegal	21,1	20,4	19,3	18,6	18,0
Yeşil Burun Adaları	26,3	25,1	25,0	19,1	18,0
Çin, Hong Kong	17,5	17,6	17,6	17,6	17,6
Romanya	20,2	18,4	28,3	27,6	17,4
Burkina Faso	17,0	17,0	17,0	17,2	17,2
Bosna Hersek	12,1	12,6	11,0	14,3	16,5
Bolivya	13,5	15,0	15,5	16,2	16,3
Maldivler	16,1	16,1	16,1	16,1	16,1
Georgia	14,4	16,5	17,0	16,7	15,9
Fransız Polinezyası	16,0	15,7	15,8	15,8	15,7
Haiti	15,3	15,3	15,3	15,3	15,3
Sri Lanka	15,1	13,3	13,8	14,4	14,9
Bangladeş	13,7	13,7	14,6	15,2	14,9
Filipinler	13,4	13,6	13,5	13,7	13,6
Liberya	13,3	13,6	13,5	13,4	13,5
Sudan	14,0	13,4	13,5	13,6	13,5
Esvatini	13,1	13,1	13,1	13,1	13,1
Surinam	12,2	11,7	13,2	13,2	12,8
Tanzanya	12,7	12,7	12,7	12,7	12,7
Brunei Sultanlığı	12,3	12,3	12,3	12,3	12,3
Aziz Kitts ve Nevis	12,1	12,2	12,1	12,1	12,1
Naurulu	11,3	12,3	12,1	12,0	12,0
Pakistan	9,4	10,2	10,3	11,8	11,9
Dominika	12,1	11,7	11,6	11,5	11,4
Fildişi Sahili	10,3	10,4	10,4	9,9	10,4
Angola	10,2	10,2	10,2	10,3	10,3

Kaynak: FAO, 2024 (Erişim tarihi: 11.08.2024)

Ek Tablo 3 (Devam). Dünya domates verimi (ton/ha)

Ülkeler	2018	2019	2020	2021	2022
Fiji	12,1	12,0	10,0	10,0	10,2
Estonya	0,0	0,0	51,0	83,0	10,0
Zambiya	9,7	9,7	9,7	9,7	9,7
Komorlar	8,9	8,9	8,9	8,9	8,9
Sierra Leone	8,9	8,9	8,9	8,9	8,9
Küba	11,9	12,3	11,6	11,0	8,8
Gabon	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5
Madagaskar	8,4	8,4	8,3	8,3	8,4
Singapur	9,9	9,6	9,1	8,7	8,2
Gana	7,7	8,1	7,9	8,0	8,0
Ruanda	13,9	9,9	7,0	8,6	8,0
Kore Cumhuriyeti	7,8	7,8	7,8	7,8	7,8
Moğolistan	0,0	9,1	10,0	9,9	7,7
Kongo Cumhuriyeti	7,6	7,5	7,5	7,5	7,5
Grenada	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5
Zimbabve	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2
Moldova Cumhuriyeti	11,8	10,6	5,3	6,0	6,9
Benin	6,7	9,0	6,6	6,8	6,8
Seyşeller	6,7	6,7	6,7	6,7	6,7
Namibya	6,0	6,1	6,1	6,1	6,1
Uganda	5,5	5,7	5,7	5,7	5,7
Nijerya	4,2	4,5	4,4	4,3	5,2
Doğu Timor	5,3	5,1	5,3	5,3	5,2
Antigua ve Barbuda	6,0	5,9	5,7	3,4	5,0
Kongo	4,7	4,7	4,8	4,8	4,8
Cibuti	5,5	5,0	4,8	4,6	4,4
Togo	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2
Papua Yeni Gine	4,1	4,0	4,1	4,1	4,1
Etiyopya	5,5	5,8	6,5	4,4	3,9
Butan	2,0	3,9	3,6	3,1	3,0
Somali	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Dünya	36,4	37,0	37,3	37,5	37,8

Kaynak: FAO, 2024 (Erişim tarihi: 11.08.2024)

Ek Tablo 4. Dünya domates ihracatı (bin ton)

Ülkeler	2019	2020	2021	2022	2023
Meksika	1.618	1.739	1.903	1.956	2.010
Hollanda	1.086	1.018	949	909	865
Fas	605	597	630	740	659
İspanya	767	729	662	610	659
Türkiye	535	519	617	520	587
Afganistan	174	283	312	210	325
Fransa	236	252	276	324	315
Cibuti					266
Portekiz	86	65	107	158	234
Kanada	177	173	198	191	212
Belçika	253	261	229	227	207
ABD	197	183	199	191	195
Çin	196	238	307	249	181
Azerbaycan	174	187	145	141	141
Hindistan	80	95	87	79	97
Polonya	72	72	67	82	80
İtalya	66	63	70	59	77
Guatemala	53	61	67	64	60
Pakistan	20	15	37	6	56
Ürdün	240	63	56	29	52
Türkmenistan	21	34	68	47	50
Honduras	62	59	64	55	50
Avusturya	10	8	12	29	47
Arnavutluk	74	68	52	4	44
Yunanistan	35	36	39	32	37
İran	574	769	825	692	35
Malezya	44	38	36	35	35
Kenya				12	34
Macaristan	8	9	14	14	27
Mısır	36	25	14	16	26
Tunus	20	26	24	25	25
Etiyopya	25	18	23	27	23
Ermenistan	24	28	35	43	19
Özbekistan	63	115	88	76	18
Bulgaristan	9	9	16	14	17
Kazakistan	20	30	21	17	17
Güney Afrika	23	20	19	19	17
Almanya	18	19	22	24	16
Makedonya	19	13	15	14	16
Dominik	14	16	16	14	13
Mali			6	7	11
Arjantin	9	24	15	25	10
Sırbistan	9	5	7	8	9
Diğer	287	312	321	260	71
Dünya	8.039	8.306	8.671	8.354	7.945

Kaynak: Trade-MAP, 2024 (Erişim tarihi: 02.08.2024)

Ek Tablo 5. Dünya domates ithalatı (bin ton)

Ülkeler	2019	2020	2021	2022	2023
Cibuti			8.484	9.432	13.267
ABD	1.825	1.838	1.940	1.982	2.014
Almanya	720	743	756	655	654
Fransa	517	509	516	569	529
Birleşik Krallık	406	380	323	389	369
Pakistan	233	365	404	323	354
Rusya	558	467	427	322	268
Hollanda	229	227	243	244	219
Polonya	159	173	173	181	216
Kanada	212	188	201	198	204
İspanya	198	165	178	177	181
İtalya	141	131	128	145	139
El Salvador	114	115	122	111	109
Bulgaristan	84	86	100	90	99
Ukrayna	72	87	102	94	95
Romanya	81	91	93	84	93
Avusturya	48	43	45	48	87
Belçika	79	59	60	69	77
İsveç	86	88	89	83	75
Vietnam	1	1	2	3	66
Çek Cumhuriyeti	88	78	72	71	64
Suriye	58	87	134	102	59
Portekiz	50	45	41	52	58
Afganistan	209	153	135	108	56
Kazakistan	43	60	48	68	56
Bangladeş	33	43	46	39	48
Suudi Arabistan	210	304	352	329	44
İsviçre	37	42	43	40	42
Singapur	39	39	38	37	39
Sırbistan	32	33	36	29	35
Hong Kong	23	16	16	40	34
Uganda				12	34
Danimarka	37	36	39	38	34
Moritanya		1	1	19	32
Macaristan	15	18	25	20	30
Slovakya	28	29	25		29
Yunanistan	18	14	20	16	26
Gürcistan	15	14	19	20	26
Nepal	59	38	38	49	26
BAE	158	131	210	221	25
Litvanya	30	31	28	24	24
İrlanda	26	25	29	23	24
Diğer	978	899	940	834	421
Dünya	7.949	7.892	16.717	17.388	20.378

Kaynak: Trade-MAP, 2024 (Erişim tarihi: 05.08.2024)

Ek Tablo 6. Dünya domates salçası ihracat miktarı (bin ton)

Ülkeler	2019	2020	2021	2022	2023
Çin	930	855	770	954	1.247
İtalya	761	819	737	754	743
Amerika	310	307	319	311	317
İspanya	427		409	402	278
Portekiz	250	290			219
Türkiye	140	160	216	313	171
Şili	181	175	158	138	160
İran	136	230	124	133	66
Mısır	11	13	37	50	56
Cibuti			299	312	41
Yunanistan	31	37	46	45	35
Avusturya	4	8	14	8	29
Peru	12	18	18	24	20
Almanya	14	19	15	18	18
Polonya	16	15	19	21	15
İsrail	5	4	3	5	15
Fransa	18	13	10	10	13
Hindistan			1	2	12
Belçika	5	7	8	11	10
Tunus	3	8	20	33	9
Sırbistan	3	5	8	8	8
Macaristan	11	11	9	13	8
Togo	1	1	2	4	7
Ukrayna	58	65	53	14	6
Ermenistan		3	4	1	6
Gana	10		14	1	6
Kosta Rika	5	5	5	4	5
Meksika	5	7	5	6	5
Malezya			1	2	5
Uganda	4	3	4	5	4
Bahreyn	3	4	4	5	4
Kırgızistan	3	1	3	3	4
Hırvatistan	3	5	5	5	4
Kanada	8	5	2	2	4
Ürdün	6		2	4	4
Fildişi Sahili	4	5	7	7	3
Çek C.	4	4	4	3	3
Bulgaristan	2	2	3	4	2
Brezilya	2	5	2	2	2
Rusya	10	12	10	4	2
Serbest	2	2	2	2	2
Avustralya	2	5	6	4	2
Diğer	196	103	221	155	26
Toplam	3.596	3.231	3.599	3.802	3.594

Kaynak: Trade-MAP, 2024 (Erişim tarihi: 08.08.2024)

Ek Tablo 7. Dünya domates salçası ithalat miktarı (bin ton)

Ülkeler	2019	2020	2021	2022	2023
Cibuti			5.366	3.574	1.902
Almanya	260	277	294	305	291
Irak	236	239	189	306	257
İngiltere	167	187	163	226	200
İtalya	136	143	212	168	159
Hollanda	117	135	126	156	149
Japonya	145	159	149	148	146
Fransa	113	125	127	136	126
Rusya	131	108	100	117	100
Polonya	88	101	108	110	86
Suudi	85	86	78	90	79
Meksika	69	67	77	87	75
Libya	76	79	67	70	67
Avusturya	32	43	45	44	67
İspanya	37	46	61	0	62
Avustralya	41	50	46	52	59
Filipinler	45	36	40	45	54
Belçika	55	60	58	59	53
Kanada	59	63	60	67	52
ABD	25	26	26	50	46
Kore	31	26	33	33	33
Güney	30	24	27	28	32
Romanya	27	31	30	29	32
Togo	27	23	26	27	32
Tayland	24	24	23	27	31
Benin	24	24	34	22	31
BAE	80	56	47	54	29
İsveç	31	31	33	32	28
Gana	69		60	36	28
Kazakistan	20	30	23	25	28
Umman	34	24	29	28	27
Türkiye	38	17	5	52	26
Yemen	33	37	95	53	26
İsviçre	25	26	26	29	25
Kosta Rika	40	41	34	26	24
Portekiz	18	12	22	18	23
Kolombiya	17	20	24	23	21
Çek C.	18	21	20	23	21
Brezilya	30	25	31	24	21
İsrail	20	27	20	22	18
Kongo	14	19	13	21	18
Yeni Zelanda	13	12	11	13	18
Diğer	628	724	647	654	598
Toplam	3.208	3.304	8.705	7.109	5.200

Kaynak: Trade-MAP, 2024 (Erişim tarihi: 11.08.2024)

Ek Tablo 8. Yurtdışı domates üretici fiyatları (\$/ton)

Ülkeler	2018	2019	2020	2021	2022
İzlanda	5.652,8	5.457,3	5.307,9	5.258,3	5.205,6
Norveç	3550,0	3.644,3	3.447,4	4.096,6	4.313,4
Lüksemburg	3.542,9	3.806,2	3.883,5	4.139,6	4.212,2
Singapur	2.461,2	2.248,3	2.177,3	2.238,4	3.860,7
İsviçre	2.509,5	2.560,1	3.048		3.407,9
Estonya	2.030,7	2.301,3	2.391,0	2.648,4	2.779,5
Danimarka	2.018,6	1.996,3	2.151,9	2.509,1	2.676,6
Brunei Sultanlığı	2.261,1	2.232,5	2.556,7	2.538,0	2.516,9
Slovenya					2.431,2
Antigua ve Barbuda		2.129	2.499,9	2.444,4	2.406,5
Almanya	1.936,4	1.862,5	2.088,7	2.378,4	2.279,2
Finlandiya	2.190,7	2.057,6	1.874,3	2.264,9	2.241,9
Japonya	2.562,9	2.336,9	2.718,3	2.414,5	2.182,5
Çek Cumhuriyeti	1046,0	1.331,1	1.870,0	1.791,7	2.016,4
Letonya	1.536,4	1.660,1	1.690,1	1.932,9	1.919,6
Litvanya	991,9	1.088	1.195,1	1.506,2	1.872,8
Trinidad Tobago	996,9	1.271,5	1.079,8	1.442,7	1.721,6
Yeşil Burun Adaları	1.829,3	1.796	1.795,3	1.833,2	1.714,1
Suudi Arabistan	864,0	1.104,0	1.581,3	1.440,0	1.642,7
Grenada	1.573,7	1.483,9	1.571,5	1.468,4	1.613,2
Rusya	1.136,6	1.312,2	1.204,7	1.353,1	1.582,5
Birleşik Krallık	1.446,6	1.649,7	1.568,9	1.962,9	1.565,6
Ruanda	538,3	538,9	591,9	609,9	1.549,9
Uruguay	1.073,4	1.355,8	814,0	1.226,0	1.498,6
Mauritius	1.197,3	1.303,2	1.559,0	1.252,4	1.489,7
İrlanda	1.653,3	1.567,3	1.599,1	1.655,8	1.474,3
Jamaika	1.014,7	1.556,9	1.639,6	1.217,1	1.411,7
Malta	880,2	1.019,3	948,2		1.366,1
İran	408,2	365,2	445,9	1.022,3	1.330,2
İsveç	1.315,3	1.254,9	1.210,6	1.472,4	1.307,9
Fiji	1.293,5	1.157,2	1.152,7	1.376,4	1.294,6
Panama	1.100,0	1.210,0	1.298,0	1.298,0	1.278,7
Romanya	862,6	974,5	1.088,6	1.124,9	1.249,9
İsrail	1.025,0	1.026,8	1.10,01	1.086,9	1.226,9
Mozambik			908,5	1.208,3	1.179,0
Kosta Rika	993,9	884,7	1.109,1	887,2	1.120,1
Butan			1.062,6	978,8	1.065,5
Kıbrıs	959,5	919,2	1.126,1	1.206,5	1.061,5
Slovakya	859,8	847,6	983,8	1.062,5	1.036,1
ABD	917,0	1.093	1.259,0	1.005,3	1.031,8
Aziz Lucia	2.977,8	3.075,9	3.268,5	3.355,6	1.012,2
Hollanda	740,0	794,1	661,9	927,7	1.007,9
Kuzey Makedonya	689,4	619,3	693,4	762,5	1.007,3
Portekiz	757,2	727,9	648,1	866,9	997,6
Belçika	849,1	819,8	679,4	962,5	963,8

Kaynak: FAO, 2024 (Erişim tarihi: 15.08.2024)

Ek Tablo 8 (Devam). Yurtdışı domates üretici fiyatları (\$/ton)

Ülkeler	2018	2019	2020	2021	2022
Beyaz Rusya	803,7	825,0	685,1	814,5	935,3
Kazakistan	332,1	968,5	845,2	950,5	917,0
Çin, Anakara	554,2	610,0	556,5	526,0	916,6
Bolivya	228,6		929,9	915,0	910,9
Yunanistan	815,0	802,6	779,8	840,0	909,0
Hırvatistan	348,7	456,7	532,0	640,0	905,9
Bosna	610,1	738,4	629,0	745,6	879,9
Belize			551,1	826,7	826,7
El Salvador		555,5	575,6	640,0	816,4
Bulgaristan	436,2	473,7	521,7	561,1	802,1
İtalya	1.003,9	1.024,4	971,4	956,1	795,7
Kırgızistan	693,0	701,5	566,3	580,8	792,6
Mali	694,8	705,1	665,6	737,4	772,3
Malezya	631,9	555,2	630,4	639,6	761,2
Gana	900,0	829,0	1.060,1	1.050,3	739,8
Şili	788,9	675,2	758,5	855,9	695,4
Sırbistan	488,4	595,3	567,8	719,4	693,2
Benin	698,5	618,1	639,0	817,7	688,0
Katar	769,2	741,8	686,8	576,9	686,8
Yemen	917,1	665,7	434,0	616,1	685,0
Paraguay	826,0	777,3	765,5	717,4	679,5
Azerbaycan	488,2	552,9	635,3	676,5	670,6
Arnavutluk	548,8	412,0	460,9	572,7	650,1
Tayland	397,4	502,8	522,8	615,4	641,2
Nikaragua	431,7	476,6	544,3	513,0	639,7
Filipinler	487,5	493,1	593,7	572,3	632,4
Polonya	484,0	501,1	551,6	584,2	626,3
Kolombiya	670,7	587,4	497,3	526,0	625,4
Filistin	768,7	781,7	571,5	512,3	617,1
Tonga			1.878,6	1.721,9	614,3
Zambiya	755,3	606,6	465,5	537,5	573,2
Dominik	449,1	477,3	486,1	497,2	535,6
Endonezya	499,0	484,6	502,7	527,4	526,4
Ermenistan	334,8	326,3	302,7	379,0	495,6
İspanya	372,6	353,4	363,1	441,0	484,5
Kuveyt	496,8	494,1	489,8	497,3	470,2
Macaristan	230,2	368,8	368,4	457,1	469,1
Georgia	404,6	339,1	257,4	360,0	460,6
Ekvador	403,0	431,3	522,2	562,2	453,0
Özbekistan					440,8
Brezilya	326,2	366,4	313,9	326,4	440,0
Meksika	428,1	450,6	437,4	467,5	438,8
Pakistan			348,9	303,6	428,5
Güney	355,5	341,8	317,4	386,4	396,1
Türkiye	312,3	274,8	232,0	215,0	357,8

Kaynak: FAO, 2024 (Erişim tarihi: 15.08.2024)

Ek Tablo 9. Türkiye sofralık domates ekim alanı ve üretimi

İller	Ekim alanı (bin da)					Üretim (bin ton)				
	2019	2020	2021	2022	2023	2019	2020	2021	2022	2023
Antalya	196	185	193	170	168	2.524	2.566	2.794	2.542	2.595
Mersin	99	84	78	74	62	1.039	930	886	854	759
Muğla	62	50	49	45	38	700	659	627	553	470
Çanakkale	54	54	49	47	45	397	396	371	377	356
Burdur	16	16	16	18	19	177	194	205	248	258
Bitlis	22	23	25	27	29	138	160	199	213	227
Konya	36	52	50	28	34	191	336	325	137	177
Bursa	46	38	30	26	27	339	273	202	166	169
Şanlıurfa	36	22	22	24	24	183	116	118	140	145
Afyon	8	8	8	9	9	54	96	100	128	145
Manisa	31	28	26	25	25	168	151	150	138	138
Ankara	30	30	29	30	27	119	124	124	127	126
Eskişehir	14	15	15	16	19	98	102	91	102	123
İzmir	28	30	20	18	18	200	201	124	120	121
Adana	34	29	23	22	21	194	160	129	124	109
Tokat	45	43	31	24	14	353	332	242	196	100
Denizli	20	22	21	21	20	96	108	102	103	97
Bilecik	14	14	13	13	13	99	100	96	91	91
Diyarbakır	22	19	23	21	21	75	69	82	77	85
Aksaray	20	21	21	21	21	70	74	84	82	82
Amasya	11	11	11	11	10	106	105	103	114	79
K.Maraş	20	20	18	17	17	81	84	82	75	78
Balıkesir	12	12	9	10	11	71	71	55	69	72
Karaman	13	13	14	12	12	89	84	86	74	71
Erzincan	13	13	13	7	6	90	100	127	74	68
Aydın	16	13	13	12	12	87	73	72	65	64
Kütahya	14	13	13	13	13	50	45	55	55	61
Çorum	11	11	12	13	14	38	42	46	50	57
Van	8	8	10	10	10	39	46	56	51	53
Elazığ	13	14	14	14	14	54	52	52	51	52
Isparta	12	12	9	7	7	76	83	63	56	52
Muş	9	9	9	9	14	33	33	36	29	45
Samsun	12	12	12	11	7	61	64	65	59	37
Iğdır	9	9	8	9	9	34	34	30	35	36
Malatya	7	8	6	6	7	33	35	26	30	35
Sakarya	8	8	10	7	7	32	31	42	32	32
Nevşehir	5	5	5	6	6	21	24	24	29	31
Uşak	8	8	8	8	8	27	35	35	32	31
Mardin	9	9	10	10	10	23	27	30	31	29
Hatay	16	9	10	9	6	62	40	46	40	26
Kocaeli	6	6	6	6	6	28	27	26	26	26
Kayseri	8	8	8	6	7	33	33	33	25	25
Diğer	120	102	120	100	96	449	345	342	335	317
Toplam	1.192	1.117	1.070	984	958	8.836	8.656	8.581	7.955	7.750

Kaynak: TÜİK, 2024 (Erişim tarihi: 16.08.2024)

Ek Tablo 10. Türkiye sofralık domates verimi (ton/ha)

İller	2019	2020	2021	2022	2023
Afyon	67,5	120,0	125,0	142,2	161,1
Antalya	128,8	138,7	144,8	149,5	154,5
Burdur	110,6	121,3	128,1	137,8	135,8
Muğla	112,9	131,8	128,0	122,9	123,7
Mersin	104,9	110,7	113,6	115,4	122,4
Erzincan	69,2	76,9	97,7	105,7	113,3
Çanakkale	73,5	73,3	75,7	80,2	79,1
Amasya	96,4	95,5	93,6	103,6	79,0
Bitlis	62,7	69,6	79,6	78,9	78,3
Isparta	63,3	69,2	70,0	80,0	74,3
Tokat	78,4	77,2	78,1	81,7	71,4
Bilecik	70,7	71,4	73,8	70,0	70,0
İzmir	71,4	67,0	62,0	66,7	67,2
Balıkesir	59,2	59,2	61,1	69,0	65,5
Eskişehir	70,0	68,0	60,7	63,8	64,7
Bursa	73,7	71,8	67,3	63,8	62,6
Şanlıurfa	50,8	52,7	53,6	58,3	60,4
Karaman	68,5	64,6	61,4	61,7	59,2
Manisa	54,2	53,9	57,7	55,2	55,2
Aydın	54,4	56,2	55,4	54,2	53,3
Van	48,8	57,5	56,0	51,0	53,0
Samsun	50,8	53,3	54,2	53,6	52,9
Konya	53,1	64,6	65,0	48,9	52,1
Adana	57,1	55,2	56,1	56,4	51,9
Nevşehir	42,0	48,0	48,0	48,3	51,7
Malatya	47,1	43,8	43,3	50,0	50,0
Denizli	48,0	49,1	48,6	49,0	48,5
Kütahya	35,7	34,6	42,3	42,3	46,9
Ankara	39,7	41,3	42,8	42,3	46,7
K.Maraş	40,5	42,0	45,6	44,1	45,9
Sakarya	40,0	38,8	42,0	45,7	45,7
Hatay	38,8	44,4	46,0	44,4	43,3
Kocaeli	46,7	45,0	43,3	43,3	43,3
Çorum	34,5	38,2	38,3	38,5	40,7
Diyarbakır	34,1	36,3	35,7	36,7	40,5
İğdır	37,8	37,8	37,5	38,9	40,0
Aksaray	35,0	35,2	40,0	39,0	39,0
Uşak	33,8	43,8	43,8	40,0	38,8
Elazığ	41,5	37,1	37,1	36,4	37,1
Kayseri	41,3	41,3	41,3	41,7	35,7
Muş	36,7	36,7	40,0	32,2	32,1
Mardin	25,6	30,0	30,0	31,0	29,0
Türkiye	74,1	77,5	80,2	80,8	80,9

Kaynak: TÜİK, 2024 (Erişim tarihi: 10.08.2024)

Ek Tablo 11. Türkiye salçalık domates ekim alanı ve üretimi

İller	Ekim Alanı (bin da)					Üretim (bin ton)				
	2019	2020	2021	2022	2023	2019	2020	2021	2022	2023
Bursa	129	138	129	135	164	1.153	1.063	1.147	1.265	1.359
Manisa	94	120	105	91	104	754	973	949	848	958
Konya	17	30	29	81	107	112	216	217	713	787
İzmir	99	116	109	83	97	813	891	898	735	770
Balıkesir	55	55	48	47	52	373	415	362	443	464
Niğde	1	21	22	21	42	8	172	178	204	406
Çanakkale	28	32	28	29	27	208	232	210	234	221
Şanlıurfa	25	17	17	20	20	129	83	86	100	113
Karaman	11	12	12	10	10	74	80	78	64	62
Kayseri	3	3	3	5	6	20	23	23	45	50
Aydın	10	11	8	7	7	77	79	57	47	45
Aksaray	3	3	3	3	5	26	24	25	26	38
Nevşehir	5	6	5	5	5	31	32	30	31	31
Elazığ	6	6	6	6	7	29	26	27	27	29
Uşak	4	4	4	5	5	12	23	13	23	23
Tokat	6	7	7	6	5	33	39	38	29	22
Hatay	4	8	8	7	5	11	27	27	23	19
Çorum	4	4	4	5	5	11	11	11	16	18
Bilecik	2	2	2	3	3	10	11	13	17	16
Kilis	3	3	3	3	3	13	13	13	13	13
Samsun	1	2	2	6	3	4	9	12	42	13
Diyarbakır	6	7	8	6	3	15	21	21	17	10
Edirne	2	2	3	3	2	8	7	9	9	9
Denizli	3	4	3	2	2	16	17	15	12	8
Amasya	1	2	2	2	2	6	8	9	9	8
Eskişehir		1		1	2	2	3	2	3	8
Kırıkkale			1	1	1	2	2	2	4	6
Antalya	1	1	1	1	1	5	5	6	6	5
Isparta	2	2	1	1	1	7	7	5	5	5
K. Maraş	9	4	3	1	1	22	14	12	4	4
Afyon					1				1	4
Malatya					1					4
Burdur	1	1	1	1	1	4	3	3	4	3
Ankara		1	1	1	1	2	2	2	2	2
Kocaeli						2	2	2	2	2
Sakarya	1	1	1	1		4	4	4	4	2
Gaziantep		1	1	1	1		1	1	2	2
Kırşehir	1		1	1		2	2	2	2	2
Adana									1	2
Yozgat								1	1	1
Kütahya	1	1	1	1		2	2	2	2	1
Artvin						1	1	1	1	1
Diğer	2	2	1	2	2	4	4	1	9	5
Türkiye	542	628	582	603	705	4.005	4.547	4.514	5.045	5.550

Kaynak: TÜİK, 2024 (Erişim tarihi: 16.08.2024)

Ek Tablo 12. Türkiye salçalık domates verimi (ton/ha)

İller	2019	2020	2021	2022	2023
Bursa	89,2	76,9	89,1	93,4	82,9
Niğde	56,7	80,1	79,8	95,1	96,8
Manisa	80,5	80,8	90,2	93,0	91,8
Kayseri	71,9	71,9	71,0	89,3	89,6
Balıkesir	68,1	75,5	75,8	95,2	89,2
Çanakkale	73,6	73,6	75,3	79,8	80,6
Malatya					80,0
İzmir	82,2	77,0	82,2	88,5	79,2
Aksaray	81,0	74,8	76,5	76,0	77,1
Afyon				52,6	74,1
Konya	64,3	73,1	75,9	87,6	73,4
Aydın	75,7	71,2	70,6	69,4	67,5
Adana				50,0	66,7
Bilecik	51,0	51,2	60,5	66,9	64,0
Karaman	70,3	67,5	67,5	66,9	63,8
Kırıkkale	51,3	40,8	38,5	51,9	63,2
Nevşehir	57,6	57,3	58,5	58,7	58,1
Şanlıurfa	50,8	49,1	49,5	51,0	55,9
Samsun	40,0	60,0	60,0	70,0	52,0
Eskişehir	43,5	54,5	57,1	51,7	50,3
Sakarya	57,1	57,1	57,1	57,1	50,0
Uşak	31,3	56,9	31,9	50,0	49,8
Tokat	52,4	52,6	53,5	52,3	48,0
Antalya	43,5	43,5	50,0	48,0	45,5
Kocaeli	66,7	57,1	50,0	50,0	44,4
Elazığ	47,7	41,7	43,1	42,5	43,1
Amasya	48,4	52,6	52,6	50,8	41,5
Isparta	37,2	38,3	37,3	38,8	41,3
Kırşehir	32,3	41,7	40,0	35,7	40,8
Kilis	42,2	42,9	42,5	42,6	40,0
Ankara	40,8	39,2	39,2	39,2	40,0
Denizli	49,4	47,1	47,9	48,6	37,6
Edirne	35,1	31,8	35,6	34,7	36,7
Hatay	28,1	34,5	35,7	33,8	34,7
Çorum	27,9	28,5	29,9	31,1	32,8
Artvin	47,6	31,3	29,4	30,3	32,3
K. Maraş	25,0	37,2	37,2	34,2	31,7
Diyarbakır	25,4	29,6	27,9	29,7	31,6
Yozgat			35,7	33,3	29,4
Kütahya	40,0	40,0	37,0	35,7	29,4
Burdur	39,2	39,0	35,3	38,5	29,1
Gaziantep		18,9	18,9	27,4	27,4
Türkiye	73,8	72,4	77,6	83,7	78,7

Kaynak: TÜİK, 2024 (Erişim tarihi: 10.08.2024), TEPGE hesaplamaları.

KAYNAKLAR

FAO, (2024). Food and Agriculture Organization, (<https://www.fao.org/faostat/en/#data>).

Tomatoes Global Market Report 2024, (2024), Research and Markets, Rapor no: 5807115 (https://www.researchandmarkets.com/report/tomato?srsId=AfmBOophIZPff8zNfKRYgj0lim242QSnQg2lwDF19_a97PNYQk5JwH0W).

Trade-MAP, (2024). Trade Statistics for International Business Development, Monthly, Quarterly and Yearly Trade Data. Import & Export Values, Volumes, Growth Rates, Market Shares, Etc. (<https://www.trademap.org/Index.aspx>).

Tomato Talk, Brusco (2024).

(chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/<https://brusco.co.uk/wp-content/uploads/2024/05/Tomatoes-Market-Report-2024.pdf>).

TÜİK, (2024). Türkiye İstatistik Kurumu, (<https://www.tuik.gov.tr>).

TÜİK Denge Tabloları. Türkiye İstatistik Kurumu, (Erişim tarihi: 15.08.2024 <https://www.tuik.gov.tr> adresinden alınmıştır).

Whittington, V. EatingWell, (2024). What Happens to Your Body When You Eat Tomatoes Regularly, (<https://www.eatingwell.com/are-tomatoes-good-for-you-8636976>).